

**UCHWAŁA NR LXXVIII/526/2023
RADY GMINY BARTOSZYCE**

z dnia 28 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 40 ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXI/222/2020 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bartoszyce.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Przewodniczący Rady Gminy

Wojciech Ferdycz

Załącznik do uchwały Nr LXXVIII/526/2023

Rady Gminy Bartoszyce
z dnia 28 grudnia 2023 r.

Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028

BARTOSZYCE 2023

Spis treści

Wstęp	3
1. Definicja i specyfika przemocy domowej	3
2. Uwarunkowania ustawowe.....	7
3. Zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi	9
4. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Bartoszyce.....	11
4.1. Ogólna sytuacja społeczna Gminy Bartoszyce.....	11
4.2. Skala przemocy domowej w Gminie Bartoszyce w świetle danych	13
4.3. Wyniki badań ankietowych.....	14
5. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.....	21
6. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań.....	23
7. Monitoring Programu.....	27
8. Źródła finansowania	28

Wstęp

Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028 został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne, zarówno publiczne, jak i niepubliczne.

Dokument został podzielony na dwie części. Pierwszą stanowi diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Bartoszyce, charakteryzująca je w oparciu o dane zastane oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w obszarze głównych problemów społecznych w gminie. Źródłem danych ilościowych były przede wszystkim sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach oraz Zespołu Interdyscyplinarnego. Do analizy przyjęto perspektywę lat 2020-2022, z zastrzeżeniem wykorzystania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu. Celom diagnostycznym służyło również badanie ankietowe przeprowadzone w okresie od września do października 2023 r., wśród 83 osób dorosłych oraz 105 uczniów szkół gminnych. Badanie osób dorosłych dotyczyło tematyki przemocy domowej, w szczególności świadomości społecznej w tym obszarze oraz doświadczeń osobistych, natomiast wśród młodzieży badano przede wszystkim doświadczenia osobiste oraz doświadczenia związane z cyberprzemocą.

Drugą część Programu stanowią założenia wdrożeniowe, służące rozwiązywaniu problemu przemocy domowej, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Nieodzownym elementem Programu jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

1. Definicja i specyfika przemocy domowej

Przemoc jest zjawiskiem dość powszechnym we współczesnym świecie. Występuje w różnych sferach życia, w mediach, w codziennym funkcjonowaniu wielu osób. Potocznie utożsamiana jest z brutalnością, okrucieństwem i przestępczością, częściej kojarzona z jej fizycznymi przejawami, pozostawiającymi widoczne ślady. Definicje przemocy są różne. Najczęściej wskazuje się na relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły, utrudniając tym samym samoobronę osoby pokrzywdzonej. Przemocy nie należy utożsamiać więc z agresją, ponieważ różnią się one asymetrią siły – w przemocy występuje ona zawsze po stronie sprawcy, a w przypadku agresji jest zrównoważona¹.

Na potrzeby niniejszego dokumentu można przyjąć definicję, w świetle której przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”². Charakteryzuje się ona następującymi cechami:

¹ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017, s. 15.

² <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

- ma charakter intencjonalny, co oznacza, że działania sprawcy są świadome i celowe, służą uzyskaniu kontroli i bezwzględnego posłuszeństwa;
- jest rodzajem relacji, charakteryzującej się przewagą sprawcy nad ofiarą, przy czym ta przewaga może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy oraz sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności ofiary;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich, narusza prawa i dobra osobiste ofiary, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy.

Szczególny przypadek stanowi przemoc domowa – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi najczęściej pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia. Definicja ustawowa przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W punktach 2) i 3) ww. ustawy zdefiniowano natomiast osobę doznającą przemocy domowej oraz osobę stosującą przemoc domową. W świetle tych definicji za osobę doznającą przemocy domowej można uznać następujące osoby, wobec których stosowana jest przemoc domowa:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletniego.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej. Osoba stosująca przemoc domową to natomiast osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec wymienionych osób.

Pojęcie przemocy domowej zastąpiło dotychczas stosowane pojęcie przemocy w rodzinie poprzez uchwalenie i wejście w życie *Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*. Zmiany wprowadzone tą ustawą były gruntowne i dotyczyły wielu wcześniejszych zapisów, co spowodowało konieczność nowego spojrzenia na zjawisko przemocy. Z drugiej jednak strony wszelkie dotychczasowe statystyki i badania dotyczą przemocy w rodzinie, dlatego w tym aspekcie, szczególnie w obszarze diagnozy problemu, bardziej zasadne wydaje się posługiwanie dotychczasowymi pojęciami.

Przemoc domowa nie pojawia się nagle – jest procesem, ma charakter cykliczny oraz tendencję do powtarzania się i eskalacji. Można tu wyróżnić trzy podstawowe fazy. W pierwszej narasta napięcie i agresja ze strony sprawcy, natomiast ofiarę ogarnia niepokój i stara się oddalić zagrożenie. Druga faza to gwałtowna przemoc, w której z nieistotnej przyczyny dochodzi do wybuchu agresji, przy czym ofiara z jednej strony odczuwa przerażenie i bezradność, a z drugiej stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie oraz najbliższych. W trzeciej fazie sprawca, zdając sobie sprawę z tego co zrobił, próbuje znaleźć wytłumaczenie i usprawiedliwienie dla swojego zachowania, ma poczucie winy, przeprasza i obiecuje, że taka sytuacja więcej się nie powtórzy, a ofiara ufa, że był to tylko incydent. Faza ta nazywana jest fazą „miodowego miesiąca”, jednak po niej znów następuje faza pierwsza, nierzadko silniejsza niż poprzednia³.

Przemoc domowa może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż

³ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy...*, s. 17.

emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;

- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczygnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do prośbienia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

Jednym ze źródeł wiedzy o przemocy w rodzinie i przemocy domowej, w tym skali tego zjawiska i jego specyfiki, są badania społeczne. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak (14%) był w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom⁴. Badanie zlecone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku wskazuje natomiast na to, że aż 57% Polaków doświadczyło przynajmniej jednej z form przemocy, przy czym na pierwszym miejscu uplasowała się przemoc psychiczna, której doświadczyło 53% ankietowanych, natomiast przemocy fizycznej doznało 23% respondentów.

Wśród innych wyników tego badania warto przytoczyć następujące:

- osoby aktualnie (tj. w momencie realizacji badania) doświadczające przemocy (ostatni przypadek miał miejsce w ciągu ostatniego roku) stanowiły od 14% (w przypadku przemocy fizycznej) oraz do 33% (w przypadku przemocy ekonomicznej) wszystkich osób doświadczających przemocy;
- doświadczanie przemocy w rodzinie nieznacznie częściej deklarowane było przez młodszych respondentów. Do bycia osobą doświadczającą przemocy przyznawali się głównie 18-29-latkowie i 30-39-latkowie (po 60%), a najrzadziej osoby 60+ (53%);
- do doświadczania przemocy w rodzinie najczęściej przyznawali się respondenci z miast mających od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (61%);
- doświadczaniu przemocy w rodzinie sprzyja przede wszystkim zależność, w tym finansowa, od innych członków rodziny, niskie poczucie własnej wartości i doświadczanie przemocy w dzieciństwie;
- przemocy najczęściej dopuszczają się członkowie najbliższej rodziny, tj. ojciec, matka, mąż/partner lub żona/partnerka, przy czym mężczyźni częściej niż kobiety;

⁴ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzynie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

- osoby doświadczające przemocy w rodzinie najczęściej również w rodzinie szukają pomocy (57% osób szukających pomocy w związku z przemocą seksualną oraz 38% w przypadku przemocy ekonomicznej). Nieco rzadziej w takim przypadku ankietowani zgłaszali się na policję⁵.

Tematyce przemocy wobec dzieci poświęcony jest raport „Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka”. Analiza występowania przemocy w zachowaniach i doświadczeniach respondentów posiadających dzieci pokazuje, że przemoc jest często obecna w praktyce wychowawczej w polskich rodzinach. W prawie połowie badanych rodzin wykorzystuje się tzw. klapsy, w niespełna jednej piątej dziecko może otrzymywać „łanie”. Rodzice ujawniający zachowania przemocy wobec własnych dzieci to najczęściej osoby po 40 roku życia, o niższym wykształceniu, posiadający więcej niż dwoje dzieci, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także samotnie wychowujący dzieci. W świetle przywołanego raportu niemal dwie piąte badanych Polaków opowiada się za tym, że postępowanie z dzieckiem jest sprawą prywatną rodziców, nawet w sytuacji, gdy stosują oni wobec niego kary fizyczne. Dominują tu mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy wsi oraz osoby niżej wykształcone. Więcej niż co dziesiąty badany zadeklarował brak reakcji na sytuację przemocy⁶.

2. Uwarunkowania ustawowe

Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób jej doznających mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej znajdują się w szeregu ustaw, spośród których kluczowa jest cytowana wcześniej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej, a także wobec osób ją stosujących. Zgodnie z art. 1 ust. 2 przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

W świetle art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

⁵ <https://static.im-g.pl/im/5/26198/m26198755,WYNIKI-BADANIA.pdf>

⁶ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu*, s. 140 i nast.

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w tym jej przyczyn i skutków oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zgodnie z art. 9 ww. ustawy, organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi. Mogą m.in. zlecać realizację zadań określonych w ustawie z zastosowaniem trybu przewidzianego w *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej gmina realizuje w szczególności poprzez zespoły interdyscyplinarne, powoływane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. W ich skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi; mogą to być również prokuratorzy, przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej lub innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a jego zadaniem jest, w świetle art. 9b ust. 2 ustawy, tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, głównie poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;

- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

W świetle art. 9a ust. 10, w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, Zespół interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno-pomocową. Robi to niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej. W jej skład wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej oraz funkcjonariusz Policji, mogą być tu również m.in. pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagog, psycholog, terapeuta.

Zagadnienia związane z problemem przemocy domowej zawarte są również w innych ustawach, wśród których należy wymienić następujące:

- *ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*
- *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,*
- *ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,*
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,*
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,*
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy,*
- *ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.*

Istotne w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy jest określenie w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej procedury „Niebieskie Karty”, w oparciu o którą podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doświadczającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Zgodnie z art. 9d ust. 2 obejmuje ona ogół czynności, podejmowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.*

3. Zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, należy również uwzględnić założenia dokumentów

strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Należy jednak wskazać, że obowiązujące obecnie dokumenty strategiczne i programowe odnoszą się do przemocy w rodzinie, a nie przemocy domowej, ponieważ zostały przyjęte w czasie sprzed przyjęcia i wejścia w życie omówionej już zmiany ustawy.

Kluczowym dokumentem w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej jest *Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030* przyjęty Uchwałą Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r., która wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 roku. Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce, natomiast cele szczegółowe sformułowano następująco:

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- 2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej,
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową,
- 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców. Są to:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna: obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.
2. Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej: obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), a także do służb i podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową: obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, a także do służb i podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.
4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

W dniu 5 stycznia 2021 roku Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął do realizacji *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026*. Cel główny tego Programu to „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim”. Jego realizacji mają służyć cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
- 3) Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
- 4) Podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim.

Problematyka przemocy domowej została również uwzględniona w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bartoszyce na lata 2024-2031, która opracowywana była równoległe do niniejszego Programu*. Została ona ujęta w celu strategicznym nr 3, w brzmieniu *Zmniejszanie skali uzależnień, przemocy domowej i innych dysfunkcji społecznych* oraz celach operacyjnych: 1) Wzrost świadomości społecznej na temat różnych dysfunkcji społecznych, 2) Usprawnienie monitorowania środowisk zagrożonych lub już dotkniętych uzależnieniami, przemocą i innymi dysfunkcjami, 3) Zwiększenie efektywności działań w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień oraz 4) Zmniejszanie częstości występowania oraz negatywnych skutków przemocy domowej.

4. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Bartoszyce

4.1. Ogólna sytuacja społeczna Gminy Bartoszyce

Gmina Bartoszyce leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim. Od zachodu graniczy z gminą wiejską Górowo Iławeckie, od wschodu z gminą Sępopol, natomiast od południa z gminami Bisztynek, Kiwity oraz Lidzbark Warmiński, przy czym dwie ostatnie należą do powiatu lidzbarskiego. Północna granica gminy stanowi jednocześnie granicę państwową z Obwodem Kaliningradzkim (Federacja Rosyjska) oraz od 2004 roku granicę Unii Europejskiej. Na obszarze Gminy znajduje się 110 miejscowości, które w końcu 2022 roku zamieszkiwane były przez 10 555 osób.

W ostatnich latach w Gminie Bartoszyce liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia zmniejszyła się. W 2022 roku świadczenie z pomocy społecznej otrzymało 739 osób z 520 rodzin, w których żyło 1 098 osób. Oznacza to spadek w porównaniu do 2020 roku liczby świadczeniobiorców o 193, tj. 20,7%, natomiast liczby rodzin – o 94, czyli o 15,3%. Liczba osób w rodzinach otrzymujących pomoc i wsparcia spadła o 334, tj. o 23,3%.

Zmniejszanie się skali udzielanych świadczeń spowodowane jest z jednej strony usamodzielnianiem się podopiecznych i ich odchodzeniem z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmianą dochodów osób i rodzin, wyptywającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Bartoszyce w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	932	805	739
Liczba rodzin	614	561	520
Liczba osób w rodzinach	1432	1245	1098

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Bartoszyce w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	222	379	228	412	284	445
Bezdomność	12	12	19	20	21	21
Potrzeba ochrony macierzyństwa	78	416	72	379	54	298
- w tym wielodzietność	60	357	54	326	47	279
Bezrobocie	411	1056	381	945	356	845
Niepełnosprawność	154	275	143	252	145	232
Długotrwała lub ciężka choroba	50	68	48	67	69	116
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	45	129	50	157	47	152
- w tym rodziny niepełne	26	68	33	90	32	87
- w tym rodziny wielodzietne	2	11	9	43	6	27
Przemoc w rodzinie ⁷	2	9	0	0	0	0
Alkoholizm	11	15	10	10	3	3
Narkomania	1	1	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	1	1	4	4
Zdarzenie losowe	0	0	0	0	5	10
Sytuacja kryzysowa	1	2	0	0	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

⁷ W statystykach za lata 2020-2022 figuruje „przemoc w rodzinie”.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez GOPS w Bartoszycach w 2022 roku należy wskazać następujące:

- ✓ bezrobocie – 356 rodzin (845 osób w rodzinach);
- ✓ ubóstwo – 284 rodziny (445 osób);
- ✓ niepełnosprawność – 145 rodzin (232 osoby);
- ✓ długotrwała lub ciężka choroba – 69 rodzin (116 osób);
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa – 54 rodziny (298 osób);
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 47 rodzin (152 osoby).

Pozostałe powody udzielania świadczeń pomocy społecznej w gminie występowały rzadziej lub wcale. W 2022 roku 21 rodzin (21 osób) otrzymało wsparcie z tytułu bezdomności, 5 rodzin (10 osób) z powodu zdarzenia losowego, 4 rodziny (4 osoby) z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, a 3 rodziny (3 osoby) z powodu alkoholizmu.

4.2. Skala przemocy domowej w Gminie Bartoszyce w świetle danych

Przedstawione w poprzednim podrozdziale dane i informacje dotyczące sytuacji społecznej Gminy świadczą o tym, że przemoc występuje jedynie sporadycznie w statystykach pomocy społecznej. W latach 2020-2022 wsparcie z tego powodu otrzymywały jedynie 2 rodziny, w których żyło 9 osób, obie w 2020 roku. Warto jednak mieć na uwadze, że statystyki te nie zawsze odzwierciedlają skalę problemów, które uznawane są za powód do wstydu oraz takich, które mogą przez długi czas pozostać nieuświadomione i niezauważone. Z tego względu, problemy takie jak uzależnienia czy przemoc mogą kryć się pod innymi dysfunkcjami i trudnościami, np. bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy bezdomnością.

Istotnych danych na temat zjawiska przemocy w rodzinach dostarczają sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty. W 2022 roku do Zespołu wpłynęły 34 Niebieskie Karty, w tym 32 wszczynające procedurę. W ciągu roku prowadzono 56 Niebieskich Kart, działaniami objęto łącznie 47 rodzin i 162 osoby w rodzinach. Wszystkie rodziny uzyskały pomoc ze względu na problem przemocy psychicznej, a ponadto w 38 rodzinach wystąpiła przemoc fizyczna. Wśród wszystkich osób objętych procedurą Niebieskie Karty było 120 osób doświadczających przemocy, w tym 40 kobiet, 7 mężczyzn, 73 dzieci (3 dzieci z niepełnosprawnościami) oraz 6 osób starszych.

W 2021 roku do Zespołu wpłynęło 31 procedur Niebieskie Karty, w tym 29 wszczynających, przy czym w 15 przypadkach zakończono działanie grupy roboczej i zamknięto procedurę przypisaną NK. W 2021 roku prowadzono łącznie 39 kart, spośród których 14 zostało zakończonych, a 1 karta została przekazana do Zespołu Interdyscyplinarnego przy Urzędzie Miasta Bartoszyce. Wśród rodzin objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty, 34 doświadczały problemu przemocy psychicznej, a w 27 występowała przemoc fizyczna.

Przemocy w tych rodzinach doświadczyło 88 osób, w tym 33 kobiety, 7 mężczyzn, 48 dzieci, 6 osób z niepełnosprawnościami i 4 osoby starsze.

W ciągu 2020 roku do Zespołu wpłynęło 27 Niebieskich Kart, w tym 24 wszczynające procedurę. W ciągu roku prowadzono łącznie 46 procedur, spośród których 35 zakończono. Pomocą grup roboczych objęto w tym czasie 92 osoby, w tym 68 kobiet, 18 mężczyzn i 6 dzieci.

Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje punkt konsultacyjny prowadzony przez konsultanta z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz psychologa. Służy on pomocy i wsparciu mieszkańców, doświadczających takich trudności jak uzależnienia i przemoc domowa. W 2022 roku po poradę konsultanta w tym zakresie zgłosiło się 21 mężczyzn i 8 kobiet. Psycholog natomiast przyjął 58 osób, w tym 30 kobiet, 10 mężczyzn oraz 18 dzieci wraz z ich rodzicami – były to w szczególności osoby doznające przemocy w rodzinie oraz osoby z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto uruchomiono telefon zaufania, dzięki czemu mieszkańcy mogą otrzymać wsparcie w sposób całkowicie anonimowy. W 2022 roku skorzystało z niego 53 osoby. W latach 2020-2021 skala korzystania z pomocy punktu była mniejsza, przede wszystkim z uwagi na pandemię. W 2021 roku z porad konsultanta skorzystało 10 osób, a z pomocy psychologicznej 41 osób, ponadto 22 osoby skorzystały z pomocy telefonicznej. W 2020 roku natomiast 8 osób korzystało ze wsparcia konsultanta i 37 osób z pomocy psychologa.

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy domowej w Gminie Bartoszyce. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Niemniej jednak zagrożeni przemocą domową teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia.

4.3. Wyniki badań ankietowych

W celu pogłębienia diagnozy zjawiska przemocy domowej w Gminie Bartoszyce przeprowadzono badanie ankietowe, w którym wzięło udział 83 dorosłych mieszkańców oraz 105 uczniów szkół gminnych. Tematyka badania dotyczyła zarówno świadomości mieszkańców w obszarze przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy w przypadku jej wystąpienia, jak i doświadczeń osobistych związanych z przemocą. Badanie młodzieży skupiło się natomiast na doświadczeniach osobistych w związku z przemocą domową, rówieśniczą i cyberprzecią.

Wyniki badania ankietowego dorosłych

W świetle wyników badania, z przemocą domową najczęściej identyfikowane jest bicie, na które w sposób zdecydowany wskazało 77,0% respondentów, a w dalszej kolejności wymuszanie pożycia seksualnego lub innych praktyk seksualnych (74,0%), wyzywanie (72,2%), grożenie (68,3%), poniżanie (66,7%), szantaż emocjonalny (66,2%) oraz zamykanie w pokoju (66,1%).

Warto tu zaznaczyć, że w przypadku każdego z przejawów ponad połowa respondentów twierdziła w sposób zdecydowany, że jest to przemoc domowa. Według 65,6% zdecydowanie przejawem przemocy domowej jest popychanie, według 63,3% zaniedbywanie osób niesamodzielnych, według 57,4% zaniedbywanie osób niesamodzielnych, a według 54,1% wydzielanie lub odbieranie pieniędzy.

Największe zróżnicowanie odpowiedzi wystąpiło w przypadku zamykania w pokoju, w przypadku którego 10,7% twierdzi, że nie jest to przejaw przemocy domowej, a 1,8% uważa tak w sposób zdecydowany. Zróżnicowanie występuje również w ocenie ograniczania kontaktów z innymi ludźmi – 7,4% zdecydowanie twierdzi, że nie jest to przemoc domowa, a także w ocenie zaniedbywania osób niesamodzielnych – za przemoc w rodzinie nie uznaje tego 13,5% badanych.

Tabela 3. Ocena zachowań wobec członka rodziny w kategorii przemocy domowej⁸

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Wyzywanie (n=72)	72,2%	20,8%	2,8%	1,4%	2,8%
Popychanie (n=64)	65,6%	26,6%	3,1%	1,6%	3,1%
Groźenie (n=63)	68,3%	20,6%	1,6%	6,3%	3,2%
Poniżanie (n=63)	66,7%	22,2%	4,8%	1,6%	4,8%
Wydzielanie lub odbieranie pieniędzy (n=61)	54,1%	32,8%	4,9%	1,6%	6,6%
Zaniedbywanie osób niesamodzielnych (n=60)	63,3%	20,0%	8,3%	5,0%	3,3%
Zamykanie w pokoju (n=56)	66,1%	19,6%	10,7%	1,8%	1,8%
Ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi (n=54)	57,4%	25,9%	5,6%	7,4%	3,7%
Wymuszanie pożycia seksualnego lub innych praktyk seksualnych (n=50)	74,0%	12,0%	4,0%	2,0%	8,0%
Bicie (n=61)	77,0%	13,1%	4,9%	1,6%	3,3%
Szantaż emocjonalny (n=65)	66,2%	20,0%	3,1%	3,1%	7,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Za najczęstszą przyczynę występowania zjawiska przemocy domowej respondenci uważają różnego rodzaju uzależnienia. Czynnikiem ten wskazało 66,3% badanych, natomiast w dalszej kolejności znalazły się: doświadczanie przemocy w dzieciństwie (32,5%), problemy małżeńskie i w związku (26,5%), zła sytuacja materialna (25,3%), potrzeba dominacji nad innymi członkami rodziny (22,9%) oraz bezrobocie (21,7%).

Mniej niż jedna piąta badanych wskazała na zazdrość (19,3%), zaburzenia i choroby psychiczne (18,1%), nieumiejętność panowania nad gniewem (13,3%), długotrwały stres (12,0%), problemy z porozumiewaniem się (10,8%), bezradność i trudności w wychowywaniu dzieci

⁸ Określenie n=... oznacza liczbę respondentów, którzy odpowiedzieli na dane pytanie bądź jego część.

(9,6%), kompleksy, wpływ otoczenia oraz brak umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów (po 6,0%).

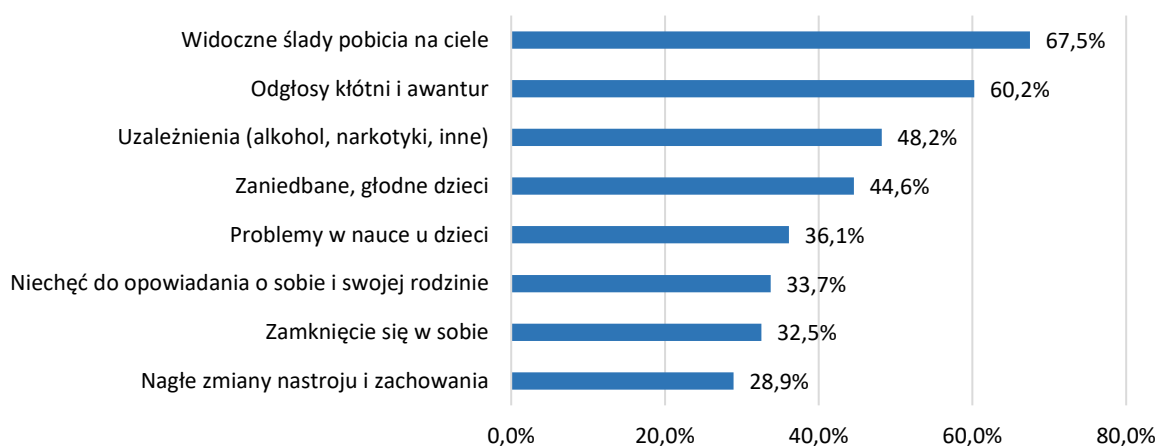
Tabela 4. Najczęstsze przyczyny przemocy domowej w opinii respondentów (n=83)

Wyszczególnienie	% respondentów
Uzależnienia (od alkoholu, narkotyków i inne)	66,3%
Doświadczanie przemocy w dzieciństwie	32,5%
Problemy małżeńskie/w związku	26,5%
Zła sytuacja materialna	25,3%
Potrzeba dominacji nad innymi członkami rodziny	22,9%
Bezrobocie	21,7%
Zazdrość	19,3%
Zaburzenia i choroby psychiczne	18,1%
Nieumiejętność panowania nad gniewem	13,3%
Długotrwały stres	12,0%
Problemy z porozumiewaniem się	10,8%
Bezradność/trudności w wychowaniu dzieci	9,6%
Kompleksy	6,0%
Wpływ otoczenia	6,0%
Brak umiejętności konstruktywnego rozwiązywania problemów	6,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wśród sygnałów wskazujących na przemoc domową respondenci wskazują najczęściej te, które są najbardziej i najłatwiej zauważalne, przede wszystkim widoczne ślady pobicia na ciele (67,5% badanych), odgłosy kłótni i awantur (60,2%) uzależnienia (48,2%) oraz zaniedbane i głodne dzieci (44,6%). Rzadziej wymienianymi sygnałami są natomiast problemy w nauce u dzieci (36,1%), niechęć do opowiadania o sobie i swojej rodzinie (33,7%), zamknięcie się w sobie (32,5%) oraz nagłe zmiany nastroju i zachowania (28,9%).

Wykres 1. Sygnały wskazujące na przemoc domową w opinii respondentów (n=83)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Analizie poddano również świadomość respondentów w zakresie tzw. klapsa, danego dziecku za złe zachowanie. Zostali oni poproszeni o ustosunkowanie się do twierdzeń i opinii dotyczących kar fizycznych wobec dzieci, w tym między innymi prawa rodzica do wymierzania kar cielesnych swoim dzieciom. Okazuje się, że badani mieszkańcy wykazują zróżnicowanie w swoich opiniach.

Tabela 5. Opinie dotyczące kar cielesnych wobec dzieci

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Rodzic ma prawo wymierzać kary cielesne swoim dzieciom (n=63)	11,1%	6,3%	27,0%	50,8%	4,8%
Kary fizyczne mogą stanowić skuteczny środek wychowawczy (n=63)	6,3%	9,5%	31,7%	49,2%	3,2%
Kary fizyczne są dopuszczalne wtedy, gdy inne metody zawiodły (n=67)	10,4%	13,4%	31,3%	35,8%	9,0%
Klaps nie stanowi kary fizycznej, czasem trzeba go dać dziecku (n=67)	16,4%	17,9%	23,9%	34,3%	7,5%
Wiele dorosłych obecnie osób dostawało klapsy w dzieciństwie i wyszło im to na dobre (n=63)	12,7%	36,5%	15,9%	23,8%	11,1%
Kary cielesne wobec dzieci są niedopuszczalne (n=76)	39,5%	14,5%	25,0%	15,8%	5,3%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

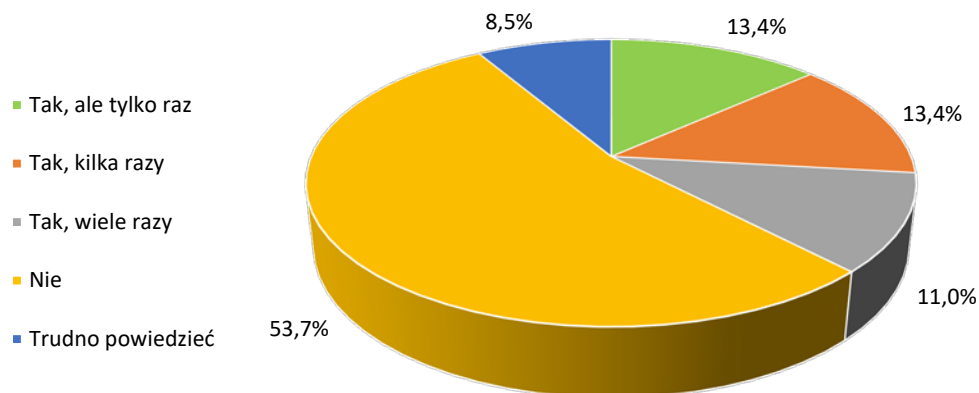
Według 77,8% respondentów rodzic nie ma prawa wymierzać kar cielesnych swoim dzieciom, natomiast 81,0% twierdzi, że nie są one skutecznym środkiem wychowawczym. Ponad 67% badanych nie zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne są dopuszczalne wtedy, gdy inne metody zawiodły. Według 58,2% nie można zgodzić się z podejściem, w świetle którego klaps nie stanowi kary fizycznej i czasem trzeba go dać dziecku, a 53,9% uważa, że kary cielesne wobec dzieci są całkowicie niedopuszczalne.

Jednocześnie warto wskazać, że w przypadku klapsa opinie były dość zróżnicowane. Według 34,3% ankietowanych klaps nie stanowi kary fizycznej i czasem trzeba go dać dziecku, a 49,2% zgadza się z twierdzeniem, że wiele dorosłych obecnie osób dostawało klapsy w dzieciństwie i wyszło im to na dobre.

Badani mieszkańcy zostali zapytani o doświadczenia osobiste związane z przemocą domową. W świetle ich odpowiedzi 53,7% nigdy nie doświadczyło przemocy ze strony członka rodziny; 13,4% doświadczyło jej raz; również 13,4% kilka razy, a 11,0% wiele razy. Odpowiedź „Trudno powiedzieć” zaznaczyło 8,5% respondentów. Respondenci, którzy doświadczyli przemocy ze strony członków rodziny, wskazują na przemoc psychiczną (19 osób), fizyczną (12 osób), ekonomiczną (4 osoby), seksualną (3 osoby), a także na zaniedbanie (3 osoby).

Niejednokrotnie jednocześnie współwystępowały ze sobą co najmniej dwa przejawy przemocy.

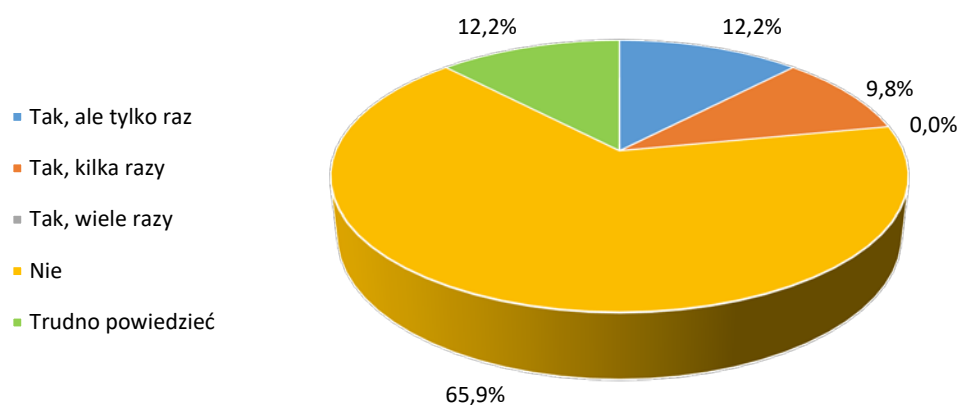
Wykres 2. Doświadczenie przemocy domowej przez respondentów jako osób doznających przemocy (n=82)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Większość respondentów (65,9%) deklaruje, że nigdy nie stosowali przemocy wobec członka swojej rodziny, jednak aż 12,2% nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie. Na jednokrotne zastosowanie przemocy wskazuje 12,2% badanych, a 9,8% przyznaje się do kilkukrotnego stosowania przemocy. Spośród osób, które stosowały przemoc domową, najczęściej deklaruje stosowanie przemocy psychicznej (7 osób) oraz zaniedbania (6 osób), a w dalszej kolejności przemocy fizycznej i seksualnej (po 4 osoby). Do stosowania przemocy ekonomicznej przyznała się jedna osoba.

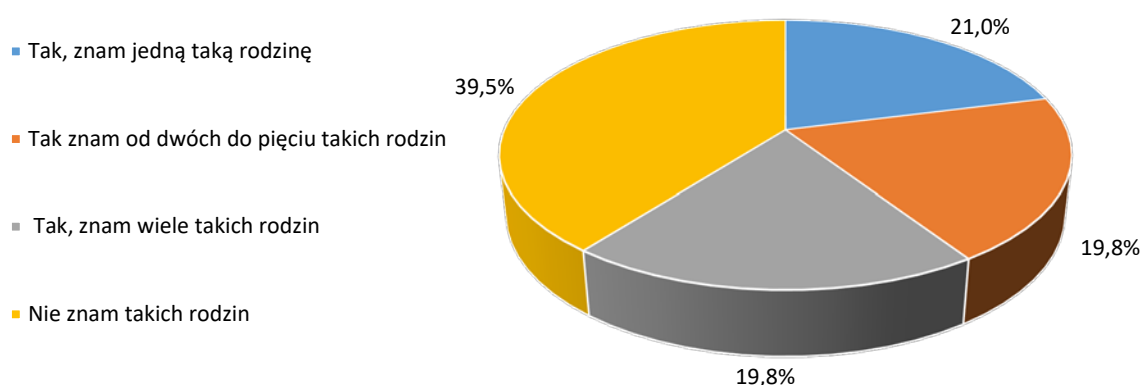
Wykres 3. Doświadczenie przemocy domowej przez respondentów jako osób stosujących przemoc (n=82)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród respondentów 60,5% zauważa problem przemocy w rodzinach w swoim otoczeniu – 21,0% deklaruje, że zna co najmniej jedną rodzinę, która go doświadcza; po 19,8% uważa, że zna do pięciu takich rodzin i że zna wiele rodzin z tym problemem. W ogóle rodzin, w których występuje przemoc nie zna 39,5% badanych mieszkańców.

Wykres 4. Przemoc domowa w rodzinach z Gminy Bartoszyce w opinii respondentów (n=81)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Ponad połowa badanych mieszkańców wyraża opinię, że trudno jest reagować na przejawy przemocy domowej – twierdzi tak 59,8% badanych, przy czym przy czym 17,1% zdecydowanie, a 42,7% raczej. Reakcja nie wydaje się trudna dla 28,0% badanych, natomiast 12,2% nie ma zdania lub wiedzy na ten temat.

Tabela 6. Instytucje systemu przeciwdziałania przemocy znane respondentom (n=83)

Wyszczególnienie	% respondentów
Policja	81,9%
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	63,9%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	20,5%
Szkoła	16,9%
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	10,8%
Służba zdrowia	9,6%
Zespół Interdyscyplinarny	8,4%
Parafia	2,4%

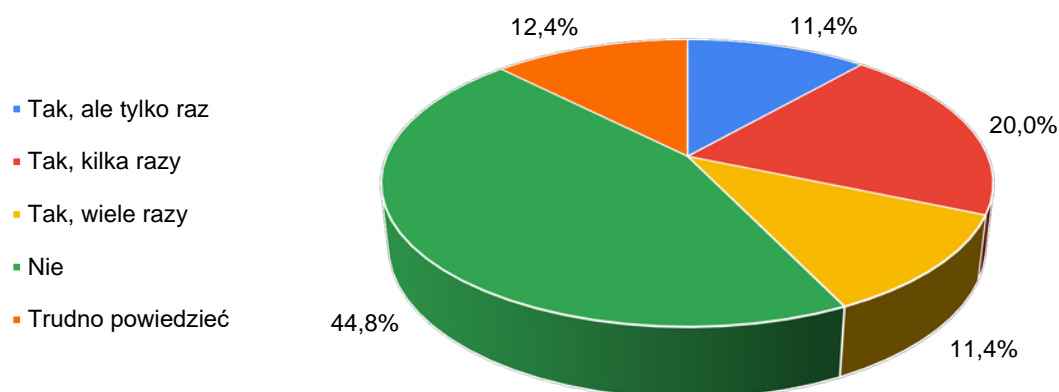
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W świetle przeprowadzonego badania respondenci wykazują się znajomością instytucji w Gminie Bartoszyce, do których można zgłosić problem przemocy. Znaczna większość zgłosiłaby go Policji (81,9%), a następnie Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej (63,9%). W dalszej kolejności badani wskazywali Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (20,5%), szkołę (16,9%), Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (10,8%), służbę zdrowia (9,6%), Zespół Interdyscyplinarny (8,4%) oraz Parafię (2,4%).

Wyniki badania ankietowego młodzieży

Badanie ankietowe młodzieży koncentrowało się na doświadczaniu przemocy przez uczniów, z uwzględnieniem jej wirtualnych przejawów. W świetle uzyskanych odpowiedzi 44,8% badanych uczniów nigdy nie doświadczyło przemocy; 11,4% doświadczyło jej raz; 20,0% kilka razy, a 11,4% wiele razy. Odpowiedź „Trudno powiedzieć” zaznaczyło 12,4% respondentów.

Wykres 5. Doświadczenia osobiste młodzieży jako osób doznających przemocy (n=105)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci, którzy doświadczyli przemocy najczęściej wskazują na przemoc fizyczną oraz psychiczną – te przejawy przemocy zaznaczyło odpowiednio 55,8% i 53,8% badanych, którzy odpowiedzieli na to pytanie (tj. 52 uczniów). Natomiast spośród 63 uczniów, którzy odpowiedzieli na pytanie, o to, kto jest sprawcą stosowanej wobec nich przemocy, 60,3% wskazało na kolegów ze szkoły, 12,7% na rodzeństwo, 11,1% na rodziców, a 7,9% na obce osoby. Prawie 16,0% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „Trudno powiedzieć”.

Uczniowie, którzy wzięli udział w badaniu, zostali zapytani o to, czy doświadczyli przemocy w sieci w postaci zastraszania, wyzywania, ośmieszania lub szantażu. W świetle uzyskanych odpowiedzi 40,0% respondentów doświadczyło wyzywania; 28,8% zostało ośmieszonych, 17,3% doświadczyło zastraszania, a 15,5% szantażu.

Tabela 7. Doświadczenia uczniów w zakresie przemocy w sieci

Wyszczególnienie	%	
	Tak	Nie
Zastraszanie (n=104)	17,3%	82,7%
Wyzywanie (n=105)	40,0%	60,0%
Ośmieszanie (n=104)	28,8%	71,2%
Szantaż (n=103)	15,5%	84,5%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Głęszemu poznaniu rodzaju cyberprzemocy, jakiej doświadczyli respondenci, bądź której byli sprawcami, służyło pytanie o konkretne formy zachowań. Spośród badanej młodzieży 11,4% przyznaje się do tego, że podszywało się w internecie pod inną osobę; a 10,5% twierdzi, że pisało na forum przykre komentarze; 7,6% szantażowało kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych, takich jak telefon czy internet, 6,7% zamieściło w sieci zdjęcie innej osoby celem ośmieszenia jej.

Tabela 8. Doświadczenia uczniów w obszarze cyberprzemocy (n=105)

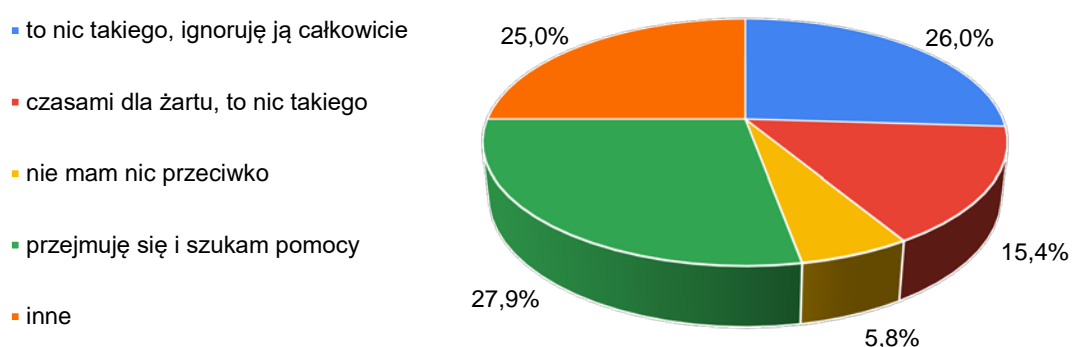
Wyszczególnienie	%	
	Tak	Nie
Zamieściłam/łem w internecie zdjęcie innej osoby, aby ją ośmieszyć	6,7%	93,3%
Pisałam/łem na forum komentarze, aby sprawić komuś przykrość	10,5%	89,5%
Podszywałam/łem się w internecie pod kogoś innego	11,4%	88,6%
Szantażowałam/łem kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych (telefon, internet)	7,6%	92,4%
W internecie ktoś zamieścił kompromitujące mnie zdjęcia/filmy	18,1%	81,9%
Ktoś pisał pod moimi postami przykre komentarze	20,0%	80,0%
Ktoś podszywał się pode mnie w internecie	13,3%	86,7%
Ktoś mnie szantażował za pomocą narzędzi elektronicznych (telefon, internet)	15,2%	84,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród respondentów 20,0% twierdzi, że doświadczyło tego, iż ktoś pisał pod ich postami przykre komentarze, 18,1% twierdzi, że ktoś zamieścił w internecie kompromitujące ich zdjęcia bądź filmy, 15,2% padło ofiarą szantażu za pomocą narzędzi elektronicznych, a 13,3% doświadczyło sytuacji, w której ktoś podszywał się pod nich w internecie,

Respondentów zapytano również o odczucia wobec cyberprzemocy – 26,0% twierdzi, że ignoruje ją całkowicie, ponieważ to nic takiego, a 27,9% przejmują się i szukają pomocy. Aż 15,4% uczniów uznało, że *czasami dla żartu to nic takiego*, a 5,8% twierdzi, że nie ma nic przeciwko cyberprzemocy. Odpowiedź *inne* zaznaczyło 25,0% badanych uczniów.

Wykres 6. Opinie młodzieży wobec cyberprzemocy (n=104)

5. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej

Gminny system przeciwdziałania przemocy domowej obejmuje instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to w szczególności następujące:

- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach wraz z Punktem Informacyjno-Konsultacyjnym;
- ✓ Zespół interdyscyplinarny,
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bartoszycach,
- ✓ Placówki oświatowe,
- ✓ Ochrona zdrowia.

GOPS w Bartoszycach jest podstawową jednostką organizacyjną Gminy Bartoszyce w systemie pomocy społecznej. Realizuje on ustawowe zadania gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń; pracy socjalnej; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej pracownicy GOPS m.in. są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego oraz biorą udział w spotkaniach grup diagnostyczno-pomocowych. GOPS odgrywa ponadto istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w środowiskach, pracy z rodzinami poprzez rolę asystenta rodziny oraz budowania świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji rodzin.

Zgodnie z art. 9a ust 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, działania na terenie gminy są podejmowane przede wszystkim w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym.

Ważnym zasobem Gminy Bartoszyce w zakresie przeciwdziałania przemocy jest Punkt Informacyjno-Konsultacyjny funkcjonujący przy GOPS. W jego ramach dyżuruje konsultant GKRPA oraz psycholog, a także prowadzony jest telefon zaufania. Specjaliści świadczą bezpłatną pomoc w szczególności osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, a także rodzinom, w których żyją osoby nadużywające alkoholu, współuzależnione i uzależnione.

Pomoc i wsparcie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz przemoc, udzielane są przez GKRPA w Bartoszycach, która inicjuje działania w zakresie m.in. zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu; udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Podejmuje również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Istotnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest Policja. Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach w szczególności podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, diagnozują problem przemocy domowej w odniesieniu do działań Policji, współpracują w realizacji planu pomocy opracowanego dla indywidualnego przypadku, monitorują sytuację rodzin dotkniętych

przemocą, dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań, realizują działania prewencyjne w środowiskach zagrożonych przemocą.

W zakresie profilaktyki przemocy domowej oraz wczesnej diagnozy tego zjawiska warto również zwrócić uwagę na rolę szkół funkcjonujących w Gminie Bartoszyce. Realizują one szereg działań edukacyjnych, a także biorą udział w programach i kampaniach społecznych. Uczniowie mogą liczyć na pomoc pedagogów szkolnych i wychowawców, na bieżąco monitorowana jest ich sytuacja szkolna i rodzinna, a w pracy dydaktycznej i wychowawczej uwzględnia się indywidualną sytuację każdego ucznia. Przedstawiciele oświaty mogą również podejmować działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych uczestniczą także przedstawiciele służby zdrowia, których rola jest szczególnie ważna w profilaktyce i wczesnej diagnozie zjawiska przemocy domowej.

W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej warto również wskazać instytucje powiatowe, których zakres zadań obejmuje kwestie przemocy domowej i które są dostępne dla mieszkańców Gminy Bartoszyce, przede wszystkim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach, będące główną jednostką pomocy społecznej w Powiecie Bartoszyckim. Istotną rolę mogą również odgrywać organizacje pozarządowe, które realizują na terenie Gminy Bartoszyce i na rzecz jej mieszkańców działania o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym.

6. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028 skierowany jest do osób doznających przemocy domowej, osób stosujących przemoc domową, świadków przemocy domowej, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy, a także do całej społeczności lokalnej. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy domowej oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Biorąc pod uwagę powyższe, jak również uwarunkowania prawne i programowe oraz diagnozę problemu wraz z określeniem zasobów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w Gminie Bartoszyce, zdefiniowano cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną one osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano według trzech kluczowych obszarów, którymi są:

- 1) profilaktyka i edukacja społeczeństwa w zakresie przemocy domowej;
- 2) praca z osobami i rodzinami doznającymi przemocy domowej oraz osobami stosującymi przemoc domową;
- 3) zadania, komunikacja i relacje wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Zadania będą realizowane przede wszystkim przez podmioty wskazane w rozdziale 5. niniejszego Programu, w oparciu o wzajemną współpracę organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, środowisk i osób fizycznych, z poszanowaniem godności osób wobec których będą podejmowane oraz uwzględnieniem szczególnej ochrony dzieci, w tym ich prawa do wychowania w rodzinie.

CEL GŁÓWNY

Ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej oraz zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Bartoszyce

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.

Wzrost świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.

Zwiększenie dostępności pomocy dla osób doświadczających przemocy domowej oraz skuteczności oddziaływań względem osób stosujących przemoc domową

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.

Wzmocnienie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej

W ramach każdego celu szczegółowego zostanie przedstawiony katalog działań zaplanowanych do realizacji w perspektywie lat 2024-2028. Jest to katalog otwarty, co oznacza, że jeżeli w czasie obowiązywania Programu pojawią się nowe pomysły, inicjatywy i przedsięwzięcia, wpisujące się w jego założenia, to należy je realizować bez konieczności aktualizacji niniejszego dokumentu. W każdym celu szczegółowym określono również oczekiwane rezultaty podejmowanych działań.

Cel szczegółowy 1.

Wzrost świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

- 1) Realizacja kampanii i akcji społecznych służących podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy domowej.
- 2) Organizacja różnych form edukacji i poradnictwa dla osób spodziewających się dziecka (w tym małoletnich w ciąży) oraz rodziców i opiekunów, służących wzmocnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również dotyczących wzrostu kompetencji rodziców i opiekunów w środowisku zagrożonym przemocą domową, a także w odniesieniu do grup ryzyka.
- 3) Realizacja i włączanie się w przedsięwzięcia służące wzmocnieniu rodzin, edukacji rodzicielskiej oraz rozwojowi i zwiększeniu dostępności usług społecznych dla rodzin.

- 4) Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących przemocy domowej oraz zachowań agresywnych; ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń, związanych z rozwojem nowych technologii.
- 5) Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby doznające przemocy domowej.
- 6) Diagnozowanie zjawiska przemocy domowej w gminie poprzez zbieranie i analizę danych, przeprowadzanie badań wśród lokalnej społeczności, a następnie upowszechnianie wyników takich badań.
- 7) Współpraca z kościołami lub związkami wyznaniowymi na terenie gminy, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich.
- 8) Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Okres realizacji: 2024-2028

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie wiedzy społeczeństwa w zakresie przemocy domowej, zwiększenie wrażliwości społecznej, zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu.

Cel szczegółowy 2.

Zwiększenie dostępności pomocy dla osób doznających przemocy domowej oraz skuteczności oddziaływań względem osób stosujących przemoc domową.

- 1) Bieżąca diagnoza i rozpoznawanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów, sytuacji rodzin i osób w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy domowej.
- 2) Rozwój poradnictwa specjalistycznego, tj. medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych, a także działań edukacyjnych na rzecz osób doznających przemocy domowej.
- 3) Realizacja wsparcia socjalnego, asystentury rodzinnej oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi przemocy domowej.
- 4) Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej, w tym punktu konsultacyjnego, ośrodków wsparcia oraz innych placówek.
- 5) Monitorowanie sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej.

- 6) Tworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych.
- 7) Stosowanie, w uzasadnionych przypadkach, procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.
- 8) Zapewnianie ochrony dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- 9) Tworzenie warunków umożliwiających osobom doznającym przemocy domowej otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych.
- 10) Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.
- 11) Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową oraz programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, a także opracowanie i realizacja programów edukacyjnych lub/i wspierających dla osób, które ukończyły te programy.
- 12) Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

Okres realizacji: 2024-2028

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie skuteczności ochrony osób doznających przemocy domowej, zwiększenie dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy, wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel szczegółowy 3.

Wzmocnienie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

- 1) Zwiększanie kompetencji członków Zespołu Interdyscyplinarnego i innych osób zaangażowanych w realizację Programu, poprzez udział w szkoleniach, seminariach, wizytach studyjnych i innych działaniach edukacyjnych związanych z obszarem przeciwdziałania przemocy domowej.
- 2) Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się przemocą domową oraz interwencją kryzysową w postaci np. superwizji, coachingu, pomocy psychologicznej, grup wsparcia.
- 3) Organizacja interdyscyplinarnych spotkań, warsztatów, seminariów, debat i innych form wymiany doświadczeń w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

- 4) Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi, m.in. w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz wsparciu osób i rodzin dotkniętych przemocą.
- 5) Opracowywanie diagnoz potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Okres realizacji: 2024-2028

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w gminie.

7. Monitoring Programu

Monitoring gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób. Powinien być przeprowadzany corocznie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu GOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegać poniższe wskaźniki:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość
I.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy domowej 2. Liczba osób w rodzinach	
II.	1. Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” 2. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w ciągu roku 3. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” - w tym z tytułu ustania przemocy domowej	
III.	1. Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych 2. Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych 3. Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych	
IV.	1. Liczba interwencji domowych policji 2. Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc domową	
V.	Liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego, którzy wzięli udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji i wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	

Analiza powyższych wskaźników powinna być uzupełniona opisem działań zrealizowanych w ramach Programu w danym roku.

8. Źródła finansowania

Działania zaplanowane w ramach *Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028* będą finansowane przede wszystkim z budżetu Gminy Bartoszyce w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne i pomocnicze w ramach swoich statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw.

Uzupełnienie mogą stanowić środki z Funduszy Europejskich, służące włączeniu społecznemu osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży, a także zwiększeniu kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców. Ważne będą także środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucji finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej m. in. poprzez opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, co może przyczynić się do ograniczania, a nawet eliminowania zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Bartoszyce.

Dnia 22 czerwca 2023 roku weszły w życie zmiany w przepisach dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej – wprowadzone ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 poz. 535). Ustanowiono również Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. W związku ze zmianami opracowano nowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028.

Tym samym Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowany na lata 2021-2025 traci moc.

Mając na uwadze powyższe, przyjęcie uchwały należy uznać za zasadne.